

Van Dale-istisch en (Koenens) eigenwijs Nederlands*

door

Ph. HILIGSMANN

0.0 INLEIDING

Zuidnederlandse afwijkingen van de standaardtaal hebben al veel pennen in beweging gebracht. Het ging de recensenten en besprekers vooral om de vragen : waarom mag of moet — en onder welke voorwaarden — niet AN-woordenschat gehonoreerd worden ? Het waarom blijft hier buiten beschouwing. Dit is trouwens al meermaals onder de loep genomen. Over het tweede aspect bestaat nog onenigheid, getuige het feit dat de labeling zelf van die woorden een omstreden punt was (en m.i. nog is). Daar komen we nog op terug.

De verschijning van de eerste druk van Koenens woordenboek EIGENTIJD'S NEDERLANDS is voor mij aanleiding om dit woordenboek qua Zuidnederlandismen te vergelijken met de gezaghebbende „dikke” Van Dale en Van Dale HEDENDAAGS NEDERLANDS en aan de hand van concrete voorbeelden aan te geven hoe dat probleem wordt aangepakt.

De bedoeling van dit artikel is tweeledig :

- aan de ene kant een interne analyse van drie woordenboeken, nl. de elfde uitgave van de „dikke” Van Dale (GVD)¹, de *Hedendaagse Van Dale* (HVD)² en de eerste druk van de *Grote Koenen Eigentijds Nederlands* (K.)³ : welke politiek schuilt achter het al dan niet honoreren van Zuidnederlandse afwijkingen ? Hebben de bewerkers hun doel(en) bereikt ? En heiligt het doel de middelen ? Als woordenboekenwurm kan ik niet aan de indruk ontkomen dat de redacteurs door het bos de bomen zelf niet gezien hebben. Bewerkers van woordenboeken zijn zich bewust van de Zuidnederlandse

* Ik dank Prof. dr. S. Theissen en Prof. dr. J. Vromans die zo vriendelijk waren mij hun materiaal ter beschikking te stellen en zonder wier raadgevingen dit artikel nooit tot stand was gekomen.

1. Van Dale : *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, door G. Geerts en H. Heestermans. Utrecht/Antwerpen : Van Dale Lexicografie, 1984.

2. Van Dale : *Groot Woordenboek van hedendaags Nederlands*, door P.G.J. van Sterkenburg en W.J.J. Pijnenburg. Utrecht/Antwerpen : Van Dale Lexicografie, 1984.

3. Koenen : *Wolters' Woordenboek Eigentijds Nederlands. Grote Koenen*. Eerste druk, bewerkt door J.B. Drewes, Groningen, 1986.

problematiek maar de verwerking van hun (allesbehalve systematische) onderzoekingen naar Zuidnederlandse varianten baadt in een „flou artistique”.

- Aan de andere kant zal aan extern onderzoek worden gedaan. Een bepaald woord wordt b.v. in GVD van een label voorzien die de lezer er attent op maakt dat het om een in (een deel van) Nederlandstalig België gebruikelijk woord gaat, terwijl HVD b.v. het niet opneemt en K. het goedkeurt. Een voorbeeld moge dit verduidelijken: GVD zegt dat *aardbezie* (= aardbei) een gewestelijk woord is; HVD neemt het niet op. K. echter keurt het goed.

1.0 INTERN ONDERZOEK

1.1 De „dikke” Van Dale

Zowel Nederlandse als Belgische lexicografen (maar ook niet-woordenaars) hebben zich bezonnen over de label „Zuidn.” die tot de voorlaatste uitgave van de „dikke” VD door de bewerkers gebruikt werd om aan te geven dat een woord, een betekenisnuance of een bepaalde uitdrukking niet tot de standaardtaal behoorde maar tot de taal die in (een deel van) Nederlandstalig België wordt geschreven en gesproken. Er is o.a. gewezen op het feit dat de label „Zuidn.” een afkeuring noch een aanbeveling inhield. In dit verband pleitten verschillende lexicografen, waaronder G. Geerts, voor het vervangen van „Zuidn.” door „gew.” of „Belg.” om misverstanden te voorkomen. In hun „bericht voor de elfde uitgave” zeggen de bewerkers van de GVD zelfs dat ze hebben geprobeerd „het misverstand *definitief* (ik cursiveer) uit de wereld te helpen” (blz. X)

Er kan echter geen sprake zijn van „vrij ingrijpende systematische wijziging”, laat staan van een gebruikersvriendelijker aanpak. Verre daarvan. Vast staat dat we te maken hebben met een „vrij ingrijpende (...) wijziging”. Maar het *systematische* karakter ervan betwijfel ik ten zeerste. Als men GVD doorbladert, dan komt men tot de conclusie dat deze herziening onzorgvuldig heeft plaatsgevonden. Enkele voorbeelden: (de lijst is verre van exhaustief)

patattekruid (Zuidn.), pletteren (I) (thans meest Z-Ned.), plodderen (Zuidn.)(*), schep (III) (Zuidn.), het gat *schoon* hebben (Zuidn.), struis (III) (in Z-Ned. meer alg.), als ik *van* u was (Zuidn. als gall.), wijs (6) (Zuidn.).

* Eigenaardig genoeg krijgt *plodderaar* geen label.

Hier rijst onmiddellijk de vraag of de redacteurs dit bewust hebben gedaan en zo ja, waarom krijgen deze woorden of betekenisnuances de label „Zuidn.”? Dat wordt in het bericht voor de elfde uitgave helaas niet gezegd.

Bovendien ben ik andere voorbeelden tegengekomen die de lezer die het bovengenoemde bericht aandachtig heeft gelezen in de war zouden kunnen brengen. Het is goed om voor ogen te houden hoe de bewerkers te werk zijn gegaan: alle woorden die niet tot de standaardtaal behoren krijgen ofwel de label „gew.” ofwel het preciezer kenmerk „Belg”. Wat doen ze dan met de volgende voorbeelden uit GVD?

- Peer :... (in Z-Ned. en Friesl.)
- piempampoentje : (VI.)
- I pol :... 2 (in N-Holl.)
- staal : bw. (Westvl.)
- strabant : (gew. in het Oosten en Zuid.)
- strak :... 3. (Brab.)
- strek :... 4. (Westvl.)

Waarom krijgen deze woorden niet de label „gew.”? Of: hebben we hier te maken met woorden die apart dienen te worden beschouwd? Wat mij betreft, ik zie niet goed in waarom b.v. Brabantse woorden een voorkeursbehandeling zouden genieten. Dit geldt mutatis mutandis ook voor de andere richting: waarom krijgen de andere „gewestelijke” woorden geen herkomstaanduiding?

Hoe dan ook, deze labeling moet systematisch worden doorgevoerd, wat blijkbaar niet het geval is in GVD.

„(Naar) het oordeel van de bewerkers (G. Geerts en H. Heestermans dus, Ph. H.)... behoren dergelijke gegevens (= gewestelijke, Belgische woorden en betekenisnuances) niet tot de woordenschat van de standaardtaal en kan men ze, als men niet de bedoeling heeft zijn standaardtaalgebruik een gemarkeerd karakter te geven, beter niet bezigen” (blz. X). Heestermans: „Het is een van de functies van een woordenboek de gebruiker ten dienste te staan bij zijn streven naar correct (standaard)taalgebruik”⁴.

Daarmee zal iedereen het wel eens zijn, maar als men GVD raadpleegt, constateert men dat de bewerkers gewestelijke (Zuidnederlandse) varianten van de standaardtaal zonder label in het interpretament zelf gebruiken. Verwacht men van de lezers dat ze die varianten niet gebruiken, dan verwachten de lezers dat vanzelfsprekend

4. HEESTERMANS, H., „De toren van Babel. Het 'Belgisch' in Van Dale”, in: *Onze Taal* 55 (1986) 12, 162-163.

ook van de lexicografen die dat hebben voorgeschreven. Hieronder volgen enige vrij willekeurige grepen uit het materiaal. (Het elders in GVD als gewestelijk of als Belgisch gelabelde woord is onderstreept).

achterlap :... 2. (gew.) achterhaam.

bees : (gew.) bezie, bes.

burgertrouw :... 2. (in België) burgerlijke betrouwbaarheid (civisme).

juin : (gew.) ui, ajuin

keun : (gew.) big, keu.

kriekelaar : (gew.) krieke-, kerseboom.

mandegoed : (gew.) mandelig goed, gemeenschappelijk bezit.

ontzinken :... 2. (gew.) ontzwellen...

perekwatie :... (gew.) aanpassing, verhoging van een wedde in overeenstemming met de levensduurte.

(Voor wedde zegt GVD : „in Belg. ook in het alg. voor : salaris“).

Levensduurte echter wordt niet als lemma opgenomen !)

Een nog eigenaardiger voorbeeld is : gelukkig : bw., (gew.) gelukkig.

Van tijd tot tijd kloppen de labels gedeeltelijk of zelfs helemaal niet. Hier doen zich twee tendensen voor :

- a. aan de ene kant krijgt een woord een label die niet overeenstemt met de label van aanverwante woorden.

Voorbeelden : (het + -teken betekent dat GVD het woord zonder label opneemt)

flierefluiten :	gew.	flierefluiters :	+
kuisen :	gew.	kuisers :	in België
nadar :	Belg.	nadarafsluiting :	+
navet :	Belg.	navetteren :	+
navetteur :	Belg.		
nijveraar :	Belg.	nijverig :	gew.
nijverheid :	Belg.		
normaalschool :	Belg.	normalist :	gew.

Dit is schering en inslag. Naast slordigheid kan er ook opzettelijkheid in het spel zijn. Inderdaad, het zou best mogelijk zijn dat een woord „Belgischer“, „gewestelijker“ is dan een aanverwant woord. Maar al moeten de gegeven voorbeelden met omzichtigheid worden geïnterpreteerd, het gemaakte verschil doet erg arbitrair aan.

- b. aan de andere kant wordt een bepaalde uitdrukking bij een van de trefwoorden als gewestelijk beschouwd en in een ander lemma goedgekeurd. Dit is bijzonder storend, vooral als men zich realiseert dat de GVD aanspraak wil maken op betrouwbaarheid. Ik noem maar enkele voorbeelden ter illustratie.

van (de) naald tot (de) draad :

op naald : gew.

op draad : +

- de dag van vandaag :
 op dag : in Belg., gall.
 op vandaag : gew. naar Fr. le jour d'aujourd'hui
- dat valt tussen de plooiën :
 op vallen : gew.
 op plooi : +
- paar of onpaar :
 op onpaar : gew.
 op paar : +
- iemand de oren wassen :
 op oor : gew.
 op wassen : +
- de vogel afschieten :
 op afschieten : gew.
 op vogel : +
- uit de biecht klappen :
 op klappen : gew.
 op biecht : niet alg.
- ontvangen worden als een hond in een kegelspel :
 op hond : gew.
 op ontvangen : gew.
 op kegelspel : thans niet alg.

Bovendien zou ik nog willen wijzen op een aspect dat m.i. een algemeen gevoel van malaise verraadt. Ik heb eerder al vermeld dat de bewerkers van GVD de label „Zuidn.” door „gew.” hebben vervangen. De lezer komt echter vaak de volgende voorbeelden tegen :

- II.sim :... (in N-Ned. thans alleen als eigennaam) aap.
 I.sulfer, solfer :... (in N-Ned. veroud., nog wel in bijz. stijl).
 wegenfonds :... (in Ndl. thans *verkeersfonds*).
 zeem :... (in N-Nederl. niet in de alg. t.).

Het zou niet moeilijk zijn dit lijstje nog verder aan te vullen.

Volgens mij proberen de redacteurs hiermee de klip te omzeilen door de zaak vanuit een heel ander standpunt te bekijken. Daar ze moeilijkheden hadden met de label „Zuidn.” hebben ze hun toevlucht genomen tot een misleidende voorstelling van zaken. Het gebruik van zulke formules (cfr. voorbeelden) zou immers de (onjuiste) indruk kunnen wekken dat het gebruik in „N-Ned.” afwijkt van dat in... „Z-Ned.” Ten eerste : laten we de dingen bij hun naam noemen. Als het woord *sulfer* in N-Ned. uitsluitend in verouderd taalgebruik voorkomt, waar wordt het dan wel gebruikt ? Het antwoord lijkt me duidelijk : in gewestelijk taalgebruik of in België. Of bedoelen de redacteurs daarmee dat het woord niet in het Bel-

gische Nederlands voorkomt? Deze hypothese houdt naar mijn mening geen steek.

Verder komt de norm-problematiek weer om de hoek kijken. Deze nijpende kwestie zullen wij hier echter laten rusten.

Wat nu de label „Belg.” betreft, daar valt ook veel over te zeggen. In GVD komen ca. 920 woorden, uitdrukkingen of betekenisnuances voor met de label „Belg.” (Laat ik nog herhalen dat „Belg.” niet alleen betrekking heeft op de officiële terminologie in België maar ook op termen of uitdrukkingen die in België (in meerdere provincies) gebruikt worden.) Als we dit vergelijken met de manier waarop de vorige uitgave van GVD (1976) deze trefwoorden heeft gelabeld, dan komen we tot de volgende verhoudingen.

1976 : -	505 (54,9 %)
Zuidn.	225 (24,5 %)
Belg.	150 (16,3 %)
+ (zonder label)	40 (4,3 %)

Merkwaardigerwijze komen de meeste woorden die in GVD 1984 de label „Belg.” krijgen niet voor in GVD 1976. Ter illustratie som ik enkele voorbeelden op. Naar volledigheid is niet gestreefd.

1976 : - : aanduiden, animatie, baanvastheid, belet zijn, betoelagen, competitief, dispatching, einde reeks, familiaal, garagist, haangewicht, ingenottreding andere katten te geselen hebben, lijstduwer, matigingsticket, nadar, omnibus, niet aan zijn proefstuk zijn⁵, regentaat, sneeuwschool, tapis-plain, urgentierecht, verbruikzaal, vrij-schap, wederopvoeding, wijsheidstand, zichtkaart.

1976 : *Zuidn.* : aprilvis, bestemmeling, bureel, droogzwierder, faciliteit, gelijkvloers, humaniora, interim, livret, micro, navet, vrij onderwijs, palmares, zijn plan trekken, rieken, schoon spreken hebben, toegangsexamen, tolkantoor, uitbaten, verwittigen, woonst.

1976 : *Belg.* : concordaat, hypo, jeugdrecht, krijgshof, labo, licentie, maturiteitsexamen, onderzoeksraad, ordinator, patronaal, prefect, procureur des konings, raadsheer, regent, schepen, syndicaat, verpleegaspirante.

1976 : + : gemeenteverkiezing, nagelbak, nijverheid, retorica, rustpensioen, taallaboratorium, taks, tegenstrever, tribune, uitbater, velodroom, wedde, welgelegen, zwoeger.

Al met al moet hierbij nog het accent gelegd worden op het willekeurige karakter van deze labeling. Het is inderdaad de vraag of alle als

5. De verklaring die door GVD wordt gegeven lijkt mij niet zuiver op de graat. De uitdrukking : „niet aan zijn proefstuk zijn” betekent niet zoals in GVD staat „nog heel wat te leren hebben” maar het tegengestelde, nl. veel ervaring hebben.

„Belg.” gelabelde woorden algemeen in (meerdere provincies in) België gebruikt worden. Het komt me ook wel voor dat sommige woorden met de label „gew.” in België zo algemeen gebezigd worden dat ze de label „in België” hadden kunnen (en moeten) krijgen. Enkele voorbeelden :

iemand voor de aap houden, bijhuis, camion, frigo, hesp, kloten (= bedriegen), kuisen (= schoonmaken), last verkopen, luidop, mazout, *moest* ik ziek zijn, ondervragen, raket (= racket), regenscherm (= paraplu), saluut en de kost, stiel, vijs, vogelpik, wisselagent, witloof, zwemdok.

Ik kan trouwens die kwestie slechts even aanroeren. Het zou m.i. de moeite waard zijn een grootschalig onderzoek te doen naar de herkomst ervan. (Waar wordt het woord X gebruikt, waar niet?) Dit is bij mijn weten nog niet gebeurd. Pas dan zal het mogelijk zijn een (definitief) oordeel te vellen over het al dan niet frequent gebruik van bepaalde Zuidnederlandse varianten van de standaardtaal.

Tenslotte staan in de GVD verschillende lemmata zonder label, al komen deze trefwoorden waarschijnlijk uitsluitend voor in (een deel van) België of in verouderd taalgebruik. Voorbeelden :

aderiseren, amortisseur, dampkap, gaffe, gerief (= gerei), guichet, navetteren, neerzetten („Zet u neer!”), opjagen (= sneller doen groeien), preutelen (= mopperen, morren), schaliedekker, virage, weggevoerde.

Samenvattend kunnen we dus zeggen dat de bewerkers van de GVD er niet in geslaagd zijn het probleem omtrent Zuidnederlandse varianten van het AN definitief uit de wereld te helpen. Integendeel. De manier waarop ze de problematiek hebben willen oplossen laat, blijkens de bovenvermelde tekortkomingen, veel te wensen over.

1.2 *De Hedendaagse Van Dale*

In andere artikelen is al duidelijk gewezen op het niet-wetenschappelijke aspect van het opnemen door HVD van Zuidnederlandismen. Recensenten, waaronder Berode, Geeraerts en Willemys, hebben aangetoond dat de criteria voor het opnemen van Zuidnederlandse varianten van de standaardtaal verre van duidelijk zijn. Ook al heeft hoofdredacteur P. van Sterkenburg beweerd dat de frequentie en het algemeen gebruik in België twee van de belangrijkste criteria zijn geweest. Vast staat — ik ben het hierover volkomen eens met Berode (De Standaard, feb. 1985) — dat veel van de AZN-woorden niet over het hele Zuidnederlandse taalgebied verspreid zijn. Verder constateer ik dat de redacteuren geen raad weten met het verschil tussen „AZN” en „Belg.” („Belg.” staat voor „Belgische administratie”.) In zijn artikel heeft Berode al enkele

voorbeelden opgesomd. Ik noem hier nog andere voorbeelden die als „AZN” worden beschouwd :

aggregatie, concordaat, faciliteit, jury (= examencommissie), licentie, een mandaat tot aanhouding, vrij onderwijs, schepen, schepencollege.

Waarom krijgen die de label „AZN” en niet „Belg.” ?

Bovendien ben ik dezelfde onvolkomenheden tegengekomen als in de GVD, nl. inconsequenties wat de labeling betreft.

het hoog op hebben :
 op het : AZN
 op hoog : +

HVD zegt o.a. dat *verbruiker* (= consument) een AZN-woord is maar op *consument* geeft hij als verklaring (*klein*) *verbruiker*. Hetzelfde doet zich voor met *berg* dat AZN is voor *barg*. Op *barg* wordt *berg* doodgewoon als een synoniem beschouwd.

Licentie is AZN, *licentiaat* daarentegen krijgt geen label. Jammer ook is dat HVD op *beheerraad* slechts de in België geijkte term vermeldt, nl. *raad van beheer*. Waarom heeft hij hiernaast het Nederlandse equivalent *raad van bestuur* niet opgenomen ?

Al met al moet echter worden toegegeven dat de HVD op dit gebied relatief betrouwbaarder is dan de GVD.

In verband met de label „AZN” kan de volgende hypothese worden geformuleerd : uit de inleiding tot de GVD en uit die tot de HVD kan worden opgemaakt dat „AZN” en „Belg.” normaliter elkaar (althans gedeeltelijk) zouden moeten overlappen. Inderdaad, „AZN” houdt in dat het woord „uitsluitend in het hele Zuidnederlandse taalgebied” (blz. 25) wordt aangetroffen ; „Belg.” dat we naast „officiële of eigenaardige functies in of instellingen van de Belgische staat” te maken hebben met „woorden, uitdrukkingen of betekenisnuances waarvan het gebruik zeker tot de standaardtaal in België beperkt is, terwijl het daar zo ruim verspreid is dat het niet als gewestelijk beschouwd kan worden”. (blz. X en XI)

Vergelijken we nu de AZN-woorden en de labels die ze krijgen in GVD, dan komen we tot de volgende verhoudingen.

HVD :	AZN :	921 :	GVD :	gew. :	712
				Belg. :	88
				- :	54
				+ :	36
				niet alg. :	17
				vero. :	6
				gall. :	5
				w.g. :	1
				schrijft. :	1
				Zuidn. :	1

Hieruit kan worden opgemaakt dat de hypothese waarvan ik ben uitgegaan geen steek houdt. De cijfers wettigen zelfs het vermoeden dat de aanpak van beide woordenboeken lijnrecht tegenovergesteld is.

In aansluiting op wat voorafgaat kan worden geconcludeerd dat een (groot?) aantal AZN-woorden niet algemeen in België worden gebruikt. Enkele voorbeelden :

achternadoen, baveetje, beplasteren, beroepen (= uitdagen), beroepsschool (= vakschool), *de* brevier, doof als een kwakkel, frotten (= wrijven), gestoef (= gebluf), piske (= plasje), proper (= (v.e. mop) niet schuin).

Het zou niet moeilijk zijn dit lijstje nog verder aan te vullen. Opmerkelijk is dat deze voorbeelden niet eens door GVD worden gehonoreerd. Op het eerste gezicht lijkt GVD niet compleet maar het is zeer de vraag of het niet-voorkomen in GVD niet het bewijs levert dat het woord in kwestie niet (of althans veel minder) frequent is. Dit wordt verder in het tweede deel van het artikel behandeld. Daar zal ook De Clercks *Nijhoffs Zuidnederlands Woordenboek*⁶ ter sprake komen.

Verder kan uit een vergelijking tussen de AZN-woorden uit HVD en de behandeling ervan in de vroegere uitgave van GVD (1976) worden opgemaakt dat de AZN-woorden die in HVD staan en niet opgenomen worden door GVD '84 wel door GVD '76 werden gehonoreerd :

bougie (= eenheid van lichtsterkte), *de* brevier, criperen, gestoef (= gebluf), rekken (= kwaken).

Samenvattend : ook HVD faalt in zijn behandeling van Zuidnederlandse varianten van de standaardtaal.

1.3 *Koenen*

Het derde woordenboek dat hier ter sprake komt is de Grote Koenen. In een recensie⁷ is reeds aangetoond dat de grote hoeveelheid nieuwe lemma's t.o.v. HVD (en soms ook t.o.v. GVD) een pluspunt is. Dit neemt echter niet weg dat er naar mijn mening geen duidelijke politiek zit achter de opname van dialectische en Zuidnederlandse woorden. In de inleiding zegt Drewes o.a. : „Dialect dat is blijven staan kon soms moeilijk worden geschrapt om de plaats die het in het artikel innam. In andere gevallen bleef het gehandhaafd, omdat het de betekenis van een woord of uitdrukking verduidelijkt”.

6. CLERCK, W. de, *Nijhoffs Zuidnederlands Woordenboek*, 's-Gravenhage / Antwerpen, M. Nijhoff, 1981.

7. BAKKER, J.J., „De Wordenaar. Koenen eigentijds”, in : *Onze Taal* 56 (1987) 1, 7.

Dat Koenen niet veel dialectwoorden opneemt, lijdt geen twijfel. Wat Zuidnederlandse varianten van het AN betreft, heb ik slechts een 60-tal woorden gevonden. De vraag is: waarom worden deze woorden opgenomen en andere niet? Bij nader inzien blijkt dat de meeste met „Z-Ned.” gelabelde woorden verouderd, literair of weinig gebruikelijk zijn. Wat vooral opvalt is dat K. Belgische realia en officiële benamingen niet of zelden honoreert. Is het woordenboek niet bestemd voor potentiële Belgische lezers? Zijn er andere redenen voor het niet-opnemen van die woorden? Voorbeelden:

Aal, aalt zijn O-Ned., Z-Ned.; op aalt wordt echter de label „dial.” gebruikt.

Afstemmen (= niet herkiezen) is Z-Ned.

Appelsien is Z-Ned. en volksn.

Bamis is Z-Ned. (maar eigenaardig genoeg is bamisweer niet van een label voorzien).

Boorling wordt volgens K. in Z-Ned. gebruikt, maar op boreling (volgens GVD is dit woord weinig gebruikelijk) neemt hij boorling zonder label op als synoniem.

Dreutel (= kleuter) is Z-Ned.

Grijsboek is Belg.

Waarom worden in dit verband veel vaker voorkomende woorden niet gehonoreerd?

Al ben ik het met Drewes eens dat er meer plaats vrij moet komen voor nieuwe woorden, toch neemt dit niet weg dat men ook aandacht moet besteden aan perifere woordenschat. In K. vieren willekeur en onzorgvuldigheid hoogtij. Echt storend zijn b.v. de vele woorden of uitdrukkingen die niet tot de standaardtaal behoren en die zonder label worden opgenomen. Enkele voorbeelden ter illustratie:

iem. voor de aap houden, iem. zijn oren afzagen, beeldomroep, beenhouwerij, betoelagen, een brevet van uitvinding, bibliotheek (= boekenkast), camion, iem. aan de deur zetten, duimspijker, geplogenheid, gezien (voegwoord), kloterij, het bed maken, omzendbrief, palmars, rijksnormaalschool, syndicalist, toupet (= lef), uitbater, gebrek van geld, verblijfstitel, voltijds, zonder de waard rekenen.

Hierop zal ik verder nog terugkomen.

Om kort te gaan, voor Koenen gelden mutatis mutandis dezelfde conclusies als voor GVD en HVD.

2.0 EXTERN ONDERZOEK

Het tweede aspect dat hier belicht wordt is de onenigheid van de drie onderzochte woordenboeken m.b.t. Zuidnederlandse woorden,

uitdrukkingen of betekenisnuances. GVD, HVD en K. wijken, zo is gebleken, in heel wat gevallen van elkaar af. Hoe komt dat? Zijn er in de behandeling van Zuidnederlandismen tendensen te bespeuren? Welk woordenboek wijkt het meest af t.o.v. de twee andere?

Hierop volgt een beperkt aantal voorbeelden om dit verschijnsel te illustreren. Materiaal hierover is ook te vinden in R. Willemyns, *Regionalismen in het Nederlands*. Willemyns beperkt echter zijn onderzoek tot een sample van 135 woorden uit De Clercks *Zuidnederlands Woordenboek* die dan getoetst worden aan wat GVD, HVD en het vertaalwoordenboek VD (N-F) ervan zeggen. Daarin is duidelijk aangetoond dat er beslist geen sprake kan zijn van eensgezindheid.

Duidelijkheidshalve heb ik besloten de tabel in twee verschillende categorieën te verdelen:

- a. woorden of betekenisnuances
- b. (versteende) uitdrukkingen

Verder dient opgemerkt dat de lijst verre van compleet is.

a. *Woorden*

	GVD	HVD	K.	DC ⁸
aardbezie	gew.	-	+	in de standaardt. volledig vero.
aarsgat (ondereind v.e. gevelde boom)	gew.	-	+	(gewest.?)
afspanning (herberg met stalling)	gew.	-	+	ZN
aftakelen (toetakelen)	gew.	-	+	-
Ardeens	gew.	-	+	-
bankbriefje	vero.	AZN	-	-
barons	-	AZN	+	-
bassen (blaffen)	niet alg.	vooral AZN	+	ZN
beeldomroep	purisme	-	+	pur.
beenhouwerij	niet alg.	-	+	ZN
bekommernis	minder gewoon dan be- kommering	schr.	+	thans uitsl. in de bijbelt.
betoelagen				
betoelaging	in Belg. pur.	-	+	purisme.

8. Om verwarring te voorkomen gebruik ik de label „ZN” om aan te geven dat DC het woord of de uitdrukking opgenomen heeft. Andere aanduidingen worden letterlijk overgenomen.

boreling	niet alg.	AZN	+	-
braderij	vero.	AZN	-	ZN
brik (baksteen)	gew.	AZN	+	ZN
brons (bronzen kunstvoorwerp)	gall.	-	+	-
bussel	gew.	AZN	+	ZN
camion	gew.	AZN	+	ZN
col (kraag)	gew.	AZN	+	ZN
competitief	in Belg.	-	+	ZN
congé (vakantie)	gew.	AZN	+	ZN
cour (plaats, binnenplaats)	gew.	AZN	+	-
cour (schoolplein)	-	AZN	+	-
depanneren	in Belg.	-	+	ZN
detecteren	Belg.	-	+	-
doodrijder	+	AZN	-	-
draaitrap	gew.	AZN	+	-
duimspijker	w.g.	-	+	ZN
	purisme			
duurbaar (dierbaar)	niet alg.	AZN	-	ZN
econoom (huismeester in (kost)-school)	niet alg.	-	+	Belg.
enggeestig	gew.	AZN	+	ZN
erwtenteller	gew.	-	+	-
euzie	gew.	-	+	thans w.g.
foefelen (knoeien)	gew.	AZN	+	ZN
fransen (de voeten naar buiten zetten)	gew.	+	-	-
frituur	+	AZN	-	-
gebeurlijk	+	AZN	+	uitsl. schrijft.
gebuur	in de alg. taal vero.	AZN	(meest-al buur)	ZN
genoffel	gew.	-	+	ZN
geploegenheid	gew.	AZN	+	vooral in de schrijft.
gevang	+	AZN	+	-
gevoeglijk (geschikt)	gew.	+	+	-
gewetensvol	w.g. gall.	+	+	-
gezeur (bedrog in het spel)	gew.	+	-	-
gezien (voegwoord)	in Belg., gall.	-	+	ZN
houweel (houw)	niet alg.	+	+	-
jachtgoed	Belg.	-	+	-
jonkman	lit. t.	-	+	ZN
kallen (praten)	gew., vero.	-	+	gewest., thans alleen in Vl.
kemel (kameel)	vero., dicht.	-	+	thans inz. spreekt.
kinderbed (kraambed)	gew.	-	+	-
koersen	gew.	AZN	+	ZN
kornis	w.g.	-	+	ZN

kot (studeerkamer)	niet alg.	AZN	-	-
kozijn (neef)	gew.	AZN	+	ZN
kruim (pit)	niet alg.	AZN	+	inz. in lit.t
labberlottig (slordig)	gew.	AZN	+	-
langen (aanreiken)	gew., vero., dicht.	-	+	thans w.g.?
leeggoed	Belg.	+	-	gall.
lijstduwer	Belg.	-	+	Belg., neol.
manken (hinken)	gew.	+	-	ZN
midden (milieu)	gew.	AZN	+	pur.
minstbedeelden	Belg.	+	-	-
miserie	niet alg.	AZN	+	in de stand- daardt. is uitsl. de niet- vernedere- landste vorm misère gebrui- kelijk
mits (vz.)	gew.	AZN	+	gall., ambt.t.
modaliteit (voorwaarde)	-	AZN	+	-
moto	niet alg.	AZN	-	ZN
nagel	Belg.	+	+	in Vl.-België het gewone woord voor <i>spijker</i> .
navorser	Belg.	-	+	Belg.
nevens	gew.	-	+	ZN
noen	gew.	schr.	+	ZN
onnozelaar	niet alg.	AZN	-	ZN
onrechtstreeks	+	AZN	-	ZN
opjagen (doen groeien)	+	AZN	-	ZN
outer, outaar	gew., vero	-	+	lit.t. en gewest.
palmares	gew.	AZN	+	ZN
plezant	Belg.	AZN	+	in de stand- daardt. zo goed als volledig on- gebr.
prise (snuifje)	+	AZN	+	-
punch	Belg.	-	+	in de sportt., bij uitdruk., in de reclamet.
rats (plotseling)	meest gew.	AZN	+	gemeenz.
rechtstaan	gew.	AZN	+	ZN
rekker	gew.	-	+	gemeenz.
reumatisme	gall.	-	+	gall., gewest.
ringsteken	+	AZN	+	-
roezemoezen	gew.	AZN	+	-
rottekop	gew.	+	-	-
schatbewaarder	+	AZN	-	Belg.

scheerlings	gew.	AZN	+	-
sensibiliseren	Belg.	+	-	ZN
slafelijk	vooral gew.	-	+	thans w.g.
slimmerik	+	vooral AZN	dikwijls iron.	ZN in gunstige zin
somwijlen	gew., vero.	AZN	+	-
syndicalist	Belg.	-	+	Belg.
tegader, tegaar	Belg.	schr.	+	-
telkenmale	gew.	schr.	+	-
temet(s)	in N-Ned. w.g.	-	+	-
tonelist	in N-Ned. vrijwel vero.	-	+	in de stan- daardt. volledig ver- oud., hoewel nog (zonder restrictie) ver- meld in versch. handwdb.
toupet	niet alg.	-	+	-
uitbaten	Belg.	AZN	+	pur. ZN
uiteendoen (uiteenzetten)	gew.	+	-	ZN
uiteenhouden	vooral gew.	-	+	ZN
verbruiker	+	AZN	+	-
verschonen	schrijft.	AZN	+	ZN
verschoonbaar	+	AZN	-	-
verschoonlijk	+	AZN	+	-
vezelen	gew.	AZN	+	ZN
voltijds	Belg.	-	+	-
wallingant	Belg.	AZN	+	Belg.
zeg (het zeggen)	vooral gew.	AZN	+	ZN
zuiders	w.g.	AZN	-	ZN

b. *Uitdrukkingen* (in de ruimste zin van het woord)

iemand voor de aap houden	gew.	AZN	+	ZN
iemand de/zijn oren afzagen	gew.	AZN	+	ZN
tot (een) akkoord komen	gew.	AZN	+	ZN
iemand aan de deur zetten	gew., gall.	-	+	gall.
drager dezès	gew., gall.	+	+	gall.
in geweten (eerlijk)	in Belg., gall.	-	+	-
aprilse grillen	Belg.	-	+	ZN
in een lach schieten	gew.	-	+	-
per lopende meter	gall., gew.	AZN	+	gall.
iem. te rap zijn	gew.	-	+	-
de zot met iem. scheren	bijna uitsl. nog gew.	-	+	-
een geschil slechten	gew.	-	+	-

met iets uitpakken	+	AZN	+	ZN
een boterham naar binnen spelen	+	AZN	-	-
een wagen roderen	gall.	AZN	-	ZN
het is geen klein bier	gall.	AZN	-	gall.
we hebben gedaan	gew.	+	-	in versch. toep. en verb. die in de stan- daardt. niet (meer) voorko- men, behalve in zeer bijz. stijl.
het zag er grauw van het volk	gew.	+	-	-
de haan van het kot	gew.	+	-	ZN
zijn vuile lakens zelf wassen	gew.	+	-	ZN
met handen en voeten	gew.	+	-	-
iem. de bol wassen	gew.	+	-	ZN

Uit de reeks onderzochte voorbeelden zijn de volgende tendensen naar voren gekomen :

GVD	HVD	K		
gew.	-	+	:	105 voorbeelden.
gew.	AZN	+	:	78 voorbeelden.
gew.	+	+	:	37 voorbeelden.
gew.	+	-	:	30 voorbeelden.
+	AZN	-	:	20 voorbeelden.
Belg.	-	+	:	16 voorbeelden.
Belg.	+	+	:	16 voorbeelden.
+	AZN	+	:	14 voorbeelden.
Belg.	AZN	+	:	10 voorbeelden.
niet alg.	AZN	+	:	8 voorbeelden.
niet alg.	AZN	-	:	7 voorbeelden.
gall.	AZN	-	:	5 voorbeelden.
Belg.	+	-	:	4 voorbeelden.
-	AZN	+	:	3 voorbeelden.
vero.	AZN	-	:	3 voorbeelden.
gew.	+	Z-Ned.	:	2 voorbeelden.
+	+	Z-Ned.	:	1 voorbeeld.
vero.	AZN	+	:	1 voorbeeld.
schrijft.	AZN	+	:	1 voorbeeld.
w.g.	AZN	-	:	1 voorbeeld.
Zuidn.	AZN	-	:	1 voorbeeld.

Niet alle onderzochte woorden worden over dezelfde kam gescho- ren. Een eerste constatering : chaos viert hoogtij. Ten tweede : Koenen wijkt vrij veel af van de twee andere woordenboeken. Hoe dan ook, het zou best kunnen dat K. een ander standpunt inneemt dan

GVD en HVD, nl. de standaardtaal als een eenheid op te vatten waardoor de verschillen tussen Noord-Nederland en Zuid-Nederland (gedeeltelijk) opgeheven worden. Hier dient echter opgemerkt dat K. ook woorden opneemt met de label „Z-Ned.” en dat de meeste Zuidnederlandse afwijkingen van de standaardtaal in K. niet voorkomen. Hier rijst trouwens de vraag of het honoreren van deze woorden of betekenisnuances wel degelijk bewust is geschied. In dit opzicht zou het m.i. nuttig zijn over een grondig onderzoek te beschikken naar de geografische spreiding van woorden die b.v. in K. zonder label worden opgenomen. De hypothese zou kunnen zijn dat K. de AN-grenzen verlegt. Daar het begrip AN niet op grondige lexicografische onderzoeken steunt, is het best mogelijk dat een woordenboek dat begrip, m.n. het „Algemeen”-karakter ervan, ruimer opvat dan een ander. In het kader van dit artikel kan hierop niet nader worden ingegaan.

In vergelijking met het voorafgaande lijkt de manier waarop De Clerck (DC) te werk is gegaan in menig opzicht beter verantwoord. DC gaat uit van een bronnenbestand dat bestaat uit zowel literaire bronnen als spreektaalbronnen die de bewerkers in staat stelden in veel gevallen uitspraak te doen over de herkomst en de spreiding van Zuidnederlandse woorden. DC zelf is er zich terdege van bewust dat hij met tal van gronsgewallen werd geconfronteerd waarvoor hij niet over genoeg materiaal beschikte. In hoofdzaak wordt bij de voorbeelden waarover uitspraak mogelijk was helaas vaak genoegen genomen met de gebruikssfeer ervan, b.v. het ene woord komt uitsluitend in ambtelijke taal voor, het andere werd vooral in spreektaalmateriaal aangetroffen. Hiermee wil niet gezegd zijn dat deze aanduiding op zich niet van belang is. Integendeel. Het leek mij in dit opzicht de moeite waard na te gaan hoe DC de onderzochte woorden behandelt.

Uit de lijst voorbeelden komen, zoals te verwachten viel, drie tendensen naar voren :

- a. DC neemt het woord op, wat dan betekent dat het als Zuidnederlands wordt aangevoeld.
- b. Het woord komt in DC niet voor. Ofwel heeft DC dit in zijn materiaal niet gevonden, ofwel is het zo ongebruikelijk (geworden) dat het de status Zuidnederlands niet (meer) mag krijgen, dat het dus uitsluitend dialectisch is. Hierop kom ik straks nog terug.
- c. Van tijd tot tijd geeft DC ook een andere aanduiding. (Ik verwijs de lezer naar de lijst voorbeelden.)

Op de keper beschouwd zijn vooral categorie b en c interessant. Ten eerste zal uit deze vergelijking misschien blijken dat K. een bepaald type woorden opneemt ten nadele van een ander type. Ten tweede kan het niet-honoreren van trefwoorden door DC van belang

zijn bij het beoordelen van de politiek van de andere woordenboeken m.b.t. het opnemen van Zuidnederlandismen. (Hier zij ook gezegd dat DC door zijn opzet niet altijd betrouwbaar is. Dit blijft in het kader van dit artikel echter buiten beschouwing).

Nu komen vormen ter sprake die DC in zijn materiaal niet gevonden heeft. Het zou mij echter te ver voeren alle woorden hier in detail te behandelen.

DC : -	GVD	HVD	K	
	gew.	-	+	: 52 vb.
	(dat bekt hem wel, dragee, (= suikerboon bij doop), granen, kaaiwerker, onwetend, boven zijn pegel zijn, rattenvanger, reguleteur, ruggebeen).			
	gew.	AZN	+	: 23 vb.
	(embêteren, labberlottig, menage, als het past (= bij gelegenheid), scheerlings, spijt (= verdriet)).			
	gew.	+	+	: 19 vb.
	(gezever, kijkuit, mik, morgenvroeg, rivet, slibberen, sulfer, op voorhand).			
	-	AZN	-	: 17 vb.
	(ballotage, beroepen (= uitdagen), gestoef, piske).			
	gew.	+	-	: 13 vb.
	(fransen, het zag er <i>grauw</i> van 't volk, de pijp aan Maarten geven, smak (= zoen), valsmunter).			
	+	AZN	-	: 12 vb.
	(flan, gedaan maken met, een bed opdekken, een boterham naar binnen <i>spelen</i> , verschoonbaar)			
	niet alg./w.g.	-	+	: 9 vb.
	(jonggezel, kuip (= preekstoel), toupet, voormaals).			
	+	AZN	+	: 8 vb.
	(bazin, gevang, ringsteken, verschoonlijk).			

Belg. + + : 7 vb.

(een *nijpte* overwinning, *pas-se-partout* (= loper), tribune, vordering).

Belg. - + : 5 vb.

(jachtgoed, rijksnormaalschool, voltijds).

vero. - + : 3 vb.

(kwijtbrief).

niet alg. AZN + : 3 vb.

(uit de biecht klappen).

gew. AZN Z-Ned. : 3 vb.

(afstemmen, vlas slijten).

niet alg. + + : 2 vb.

(beet.)

- AZN + : 2 vb.

(modaliteit (= voorwaarde).)

gall. + - : 1 vb.

(balloteren.)

Belg. + - : 1 vb.

(minstbedeelden.)

Wat in het eerste deel van het onderzoek kon worden vermoed, wordt hier nog eens bevestigd :

1. Koenen honoreert heel wat verouder(en)de woorden, woorden die niet algemeen gebruikt worden. 140 woorden, betekenisnuances die door K. zonder label worden opgenomen en die door ten minste een van de twee onderzochte VD's als substandaard worden gelabeld komen niet voor in DC.

2. Het gebruik van de label „AZN” door HVD is soms dubieus, net als de label „Belg.” in GVD. Uit de tabel blijkt dat 17 AZN-woorden uitsluitend in HVD voorkomen, wat erop wijst dat ze niet

gebruikelijk zijn. GVD neemt 13 „Belg.” woorden op die niet in DC te vinden zijn.

Verder kon uit de voorbeelden worden opgemaakt dat DC soms een uitspraak doet over de gebruikssfeer van het opgenomen lemma. (De aanduidingen van DC worden letterlijk overgenomen).

GVD : gew. / HVD : - / K. : +

DC : aardbezie : in de standaardt. volledig vero.

begijnenkost : vero. ?

iem. aan de deur zetten : gall.

kallen (= praten) : gewest., thans inz. in Vl.

preutelen (= borrelen) : gemeenz.

reeuw : gewest., inz. in Vl.

richel (= rek) : in Vl.-België zeer gewoon.

een *snelle* jongen (= knap) : gemeenz.

het zal er stinken : uitdr. die in de standaardt.

niet (meer) (voorkomt).

tempeest : inz. in lit.t., thans w.g.

uitwerksel (= resultaat) : in de standaardt.

volledig vero., hoewel nog vermeld in

versch. handwdb.

wijders (= overigens) : thans w.g.

De lijst is verre van compleet maar wijst er wel op dat DC preciezer is in de omschrijving van woorden. Betreurenswaardig is dat zulke aanduidingen niet vaker voorkomen.

GVD : gew. / HVD : AZN / K. : +

DC : eierkoek : gewest.

wat zal van hem geworden : inz. in de schrijft.

per lopende meter : gall.

midden (= omgeving) : purisme.

pramen : in de standaardt. volledig vero.

roeren : inz. lit.t.

steenezel : gemeenz.

Schouw is een bijzonder interessant voorbeeld :

- (= schoorsteen) : GVD : gew. / HVD : AZN / K. : +

- (= schoorsteenmantel) : GVD : + / HVD : + / K. : +

Wat zegt DC ? „In de standaardt. wel in de bet. : verhoogde en verwijde overdekking van een stookplaats, schoorsteenmantel (inz. van een open haard) ; alsook, hoewel thans minder gebruikelijk : onderste rand van de schoorsteenmantel. Bij nadere enquëtering werd de zin : *In de kamer bevond zich een prachtige marmere schouw*, door 97 % van de informanten als

standaardt. beschouwd ; bij de zin : *Het pakje heb ik op de schouw laten liggen*, was de standaardt.-score slechts 47 %'' (blz. 461).

GVD : Belg. / HVD : AZN / K. : +

DC : *plezant* (= plezierig) : in de standaardt. zo goed als volledig ongebr.
 ruiken : in Vl.-België het gewone woord voor : ruiken.
 uitbaten : pur.
 wallingant : Belg.

GVD : gew. / HVD : + / K. : +

DC : *ontstoppen* : thans w.g.
 princip : in Vl.-België zeer gebr. vorm voor : principe.
 teil (= bak) : gewest.
 zeveren (= kwijlen) : gemeenz.

GVD : Belg. / HVD : + K. : +

DC : *nagel* : in Vl.-België het gewone woord voor : spijker.
 - In het hedendaagse Nederlands heeft *spijker* in de gewone omgangstaal *nagel* zo goed als volledig verdrongen ; alleen bij vaklieden wordt nog een onderscheid gemaakt tussen *spijker* (voorzien van een brede kop, met vierkante dwarsdoorsnede) en *nagel* (met smalle kop).

syndicaat : (Belg.) In de standaardt. vrij ongebruikelijk en uitsl. in econ. taalgebruik in de bet. : combinatie van zakenlieden, belangengroepering met gemeenschappelijke vertegenwoordiging.

uitbater : pur.

GVD : Belg. / HVD : - / K. : +

DC : *betoelagen* ; *betoelaging* : pur.
 lijstduwer : Belg., neol.
 syndicalist : Belg.
 tonelist* : in de standaardt. volledig vero., hoewel nog (zonder restrictie) vermeld in verschillende handwdb.
 * Naast de label „Belg.” zegt GVD ook dat *tonelist* „in Ned. vrijwel veroud.” is.

GVD : gew. / HVD : + / K. : -

DC : *missen* (= ontbreken) : gall.
 alle meubels werden *geroepen* (= geveild) : thans w.g.
 uitstalraam (= winkelraam) : pur. In de standaardt. volledig ongebr. *Uitstalraam* is in Ned. een woord dat uitsl. in wdb. voorkomt ter omschrijving van *etalage*, *vitrine*.

GVD : Belg. / HVD : + / K. : -

DC : leeggoed : gall.

GVD : - / HVD : AZN / K. : -

DC : beroepsschool : Belg.

frotten (= wrijven) : thans w.g.

levensduurte : gall.

prijskamp : in de standaardt. volledig veroud. (toch nog vermeld in versch. handwdb.)

Er zijn ca. 90 woorden waarvoor DC meer inlichtingen verschaft. Hier wil ik nog eens herhalen dat ik geen aanspraak maak op volledigheid. Toch kan met zekerheid worden gesteld dat K. heel vaak archaische, literaire en verouder(en)de woorden opneemt zonder adequate labeling. Dit is bijzonder jammer, temeer daar K. een „vooral ten dienste van het onderwijs” opgesteld woordenboek is.

Wat nu GVD betreft, het lijkt geen twijfel dat hij completer is dan de andere handwoordenboeken. Het spreekt vanzelf dat een wdb. met ca. 2,5 meer trefwoorden meer informatie geeft dan b.v. HVD en K. De volgende voorbeelden komen echter niet in GVD voor, terwijl ze wel door DC worden gehonoreerd :

achternadoen, assisenhof, beroepsschool, betichte, compteur, levensduurte (al gebruiken de bewerkers het in het interpretament van *perekwatie*), plaats (= kamer in een huis), syndicaal.

In dit verband lijkt het me interessant na te gaan hoe DC de door GVD als „Belg.” gelabelde woorden behandelt. Hiermee wil niet gezegd zijn dat men DC blindelings als referentiepunt moet gebruiken. Het is duidelijk dat DC niet compleet is (en kan zijn) en dat hij zich soms vergist. Deze kwestie laten we hier verder rusten. Ik zou wel (eens te meer) willen aantonen dat de label „Belg.” te pas en te onpas wordt gebruikt. Hierop volgt een lijstje woorden die in GVD '84 de label „Belg.” krijgen en die niet in DC staan.

aanhechten (= toevoegen), niet in aantal zijn, afhangen (= ressorteren onder), alumnus, beneden alles, bijkrediet, carcan, cutiproef, detecteren, envelop (= budget), evenwicht (begroting in -), veel inkt doen vloeien, laspost, nutritionist(e), roodhemd, vilbeluik, zwoeger.

Naast deze woorden, die niet in DC staan, komen andere „Belg.” woorden in aanmerking waarvoor DC de gebruikssfeer aanduidt. Voorbeelden zijn :

enkwest : w.g. pur.

gebeurlijk : uitsl. schrijft.

kiesomschrijving : w.g.
 nietdeug : uitsl. lit.t.
 uitgangsdiploma : thans w.g.

Hier rijst onmiddellijk de vraag of deze woorden (en andere trouwens) wel echt „Belgisch” zijn. Wat dit betreft, wordt de lezer naar het eerste deel van het artikel verwezen.

3.0 CONCLUSIE

Al heb ik de Zuidnederlandse zand- en heidegronden niet kunnen ontginnen, uit mijn onderzoek is gebleken dat de redacteuren van bovenvermelde woordenboeken zich in verband met het Nederlands dat in België wordt geschreven en gesproken al te vaak op glad ijs hebben gewaagd.

Samenvattend kunnen we zeggen dat de drie onderzochte woordenboeken heel wat van elkaar afwijken. Naar aanleiding van de behandelde voorbeelden kan worden geconcludeerd dat GVD en HVD de taaltoestand in België relatief beter weerspiegelen dan Koenen. Verder ben ik tot de conclusie gekomen dat de voornemens van de redacteuren (ook in de inleidingen tot de woordenboeken) niet stroken met de realiteit van hun politiek m.b.t. Zuidnederlandismen. Vast staat dat Zuidnederlandismen dienen te worden gehonoreerd (niet alleen om commerciële redenen trouwens). De vraag is dan ook te weten wat een Zuidnederlandisme is. Pas na lexicografische (en syntactische) onderzoekingen zal men echter kunnen komen tot een beter inzicht in de Zuidnederlandse problematiek. Deze research zal de lexicografen in staat stellen de gebruiker van hun woordenboek betere en betrouwbare informatie te verschaffen. Computeronderzoek van omvangrijk statistisch materiaal is in dit opzicht onmisbaar.

Bibliografie

- BAKKER, J.J., „De Woordenaar. Koenen eigentijds”, in : *Onze Taal* 56 (1987) 1, 7.
 GEERAERTS, D., Bespreking van P.G.J. van Sterkenburg en W.J.J. Pijnenburg, *Van Dale Groot Woordenboek van Hedendaags Nederlands*, in : *Leuvense Bijdragen* 74 (1985), 209-225.
 GEERTS, G., (ed.), *Taal of taaltje? een bloemlezing taalpolitieke beschouwingen over het Nederlands*, Leuven, 1978 (2de, gewijzigde druk).
 GEERTS, G., „Het gezag van ‘Van Dale’”, in : *Dietsche Warande en Belfort* 112 (1967), 54-65.
 „Van Dale en België”, in : *Dietsche Warande en Belfort* 130 (1985) 2, 111-123.

- HEESTERMANS, H., „De toren van Babel. Het 'Belgisch' in Van Dale”, in: *Onze Taal* 55 (1986) 12, 162-163.
- HEIDBUCHEL, H., THEISSEN, S., VROMANS, J., *AN-woordenboek voor correct taalgebruik*, (Taalpockets 3), 1987.
- NIEROP, M. van, „De roep om erkenning van Zuidnederlandse ABN-varianten”, in: *Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis*, 22 (1967), 351-362.
- WILLEMYNS, R., „Regionalismen in het Nederlands”, in: *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, (1986) 1, 108-131.